

GUIA per a l'ús de FÒRUMS electrònics amb finalitats educatives

Elaborada com a part del projecte:

***«Desenvolupament de pautes pedagògiques per al treball
col·laboratiu amb suport tecnològic »***

Desembre, 2007

INDEX GENERAL

- 1. QUÈ ÉS UN FÒRUM-e (2)**
- 2. TIPUS DE FÒRUMS-e (7)**
- 3. ROL DEL PROFESSORAT (8)**
- 4. ROL DELS ESTUDIANTS (8)**
- 5. CONTINGUT I MATERIALS DE SUPORT (9)**
- 6. ESTRUCTURACIÓ TEMPORAL (9)**
- 7. ELABORACIÓ DE LES APORTACIONS (10)**
- 8. AVALUACIÓ DELS APRENENTATGES (10)**
- 9. RECOMANACIONS PRÀCTIQUES (14)**
- 10. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES (15)**

1. QUÈ ÉS UN FÒRUM-E?

1.1. Introducció

Un fòrum electrònic és un entorn virtual que facilita la discussió a distància i asíncrona entre una grup de persones. Quan ens plantejem utilitzar el fòrum electrònic com a recurs pedagògic hem de ser capaços de respondre a un seguit de preguntes, a partir de les quals ens assegurem que si realment ens permet aconseguir el que pretenem. A més a més, la gran varietat d'eines que podem utilitzar a nivell virtual ens exigeix que, com a professionals, coneguem quines són les característiques essencials de cadascuna d'aquestes i, al mateix temps, quins són els elements diferenciadors. Per aquesta raó considerem que és oportú iniciar la guia amb un primer apartat en el que descrivim, a grans trets, quines són les implicacions d'emprar un fòrum electrònic en un context formatiu i a la vegada clarificar el que no és un fòrum electrònic d'aquestes característiques.

Emprar fòrums electrònics en contextos educatius implica:
<ol style="list-style-type: none">1. Una metodologia d'aprenentatge amb uns objectius i unes finalitats que han de ser coneguts per tots els participants.2. Un grup de persones, considerant preferiblement un nombre mínim de participants de més de quatre persones, per assegurar que no s'establirà únicament una conversa entre dues d'elles.3. L'existència d'uns interessos compartits per tots els participants. Precisament, aquests interessos són la base a partir de la que es deriva després la temàtica general del fòrum.4. L'estructuració d'una conversa o diàleg virtual, a través de la publicació d'aportacions en els fils de discussió que es van iniciant.5. Diferents formes de visualització de la conversa o discussió: pot ser plana (ordenació cronològica) o bé "aniuada" (arbre genealògic) o forma mixta.6. Les aportacions poden ser individuals o grupals.7. No s'exclou que a mesura que avanci el fòrum puguin obrir-se, per part dels participants, noves línies de discussió amb subtemes d'interès.8. La figura del moderador o la moderadora pot assumir el rol de coordinar i dinamitzar el fòrum, introduir el tema, formular la primera pregunta, estimular i guiar les participacions, demanar argumentacions i explicacions sobre el que es diu, sintetitzar el contingut que es va comentant i discutint, etc. En cap cas pressiona als participants. Malgrat habitualment s'atribueix al professorat, pot ser representada per un participant que de manera espontània o intencional adopta aquest rol.9. L'explicitació del procediment o dinàmica de participació durant el fòrum des de l'inici d'aquest, per exemple en el primer missatge del moderador o moderadora. Per exemple les aportacions poden ser lliures, o bé seguir uns criteris que es donen a priori. Especialment quan el docent no coneix el grau de domini sobre l'ús de l'eina per part dels participants, ha d'assegurar la comprensió de la dinàmica que es seguirà.10. La integració d'una discussió en un sol fòrum o el desenvolupament de diferents fòrums de forma simultània.11. Pot tenir múltiples finalitats, essent les més habituals les de contrast d'opinions o discussió. Sempre implica compartir informació rellevant sobre una temàtica concreta.

12. El manteniment d'un clima cordial i el seguiment de les normes o pautes establertes.
13. L'escriptura ha de ser comprensible. Les frases han de mantenir una estructura gramatical correcta, s'ha d'intentar utilitzar els termes adequats i fomentar un vocabulari ric en relació amb la temàtica que es treballa. Per tant, s'han d'escriure les paraules completes i sense utilitzar abreviatures.
14. El disseny d'un espai per a que els participants, a partir del diàleg i el debat, arribin a aprofundir en una temàtica concreta, des d'un punt de vista crític, que els permeti elaborar conclusions pròpies argumentades a partir dels elements sorgits de les aportacions dels altres i la reflexió personal. La possibilitat de desacord o discrepància és una premissa de la que parteixen tots els participants del fòrum i també el moderador.

Un fòrum electrònic no és:

1. Un espai de treball en que no s'estableixen una metodologia i uns objectius d'aprenentatge específics.
2. Una metodologia d'aprenentatge rígida, preconcebuda que no contempli canvis i/o modificacions una vegada s'ha iniciat.
3. Una conversa entre dues persones o un espai per enviar-se missatges personals o missatges no relacionats amb els temes tractats.
4. Un espai virtual de trobada diverses persones que no comparteixen un mateix objectiu d'aprenentatge.
5. Un seguit de missatges aïllats, inconnexes que no tenen relació entre ells (continuïtat, inclusió, complementarietat, contradicció, etc).
6. Un espai que restringeix la participació.
7. Quelcom tancat, inamovible i estàtic on únicament es rep informació. Per tant, no és un espai on s'acumuli un seguit d'informacions sobre una temàtica, ja que el contingut de les aportacions és viu, dinàmic i amb una progressió que afavoreix l'aprenentatge.
8. Un espai creat per a la redacció col·laborativa d'un producte o treball. Les idees d'un fòrum poden ser recollides posteriorment en un treball o la discussió en un fòrum pot servir per organitzar l'elaboració d'un treball, però el fòrum no és en si mateix un mitjà adequat per a la seva redacció.
9. Un espai per comunicar assumptes personals a un altre participant. Per tant, no és correcte utilitzar abreviatures ni trencar l'estructura de la frase. S'ha de mantenir una mínima correcció sintàctica i gramatical amb el llenguatge emprat. El registre informal o col·loquial de les converses personals pot ser més lliure, però en un espai comú i formal, cal evitar les formes lingüístiques abreujades i emprar el màxim de riquesa lèxica per expressar "constructes" intel·lectuals més avançats.
10. Un espai on tothom ha d'estar d'acord i arribar a la mateixa conclusió.

1.2. Preguntes inicials a plantejar-se

Abans d'iniciar un fòrum amb un grup d'estudiants hem d'assegurar que aquesta és la metodologia pedagògicament més adequada i més eficaç i, per això, cal que ens plantejem dues preguntes inicials:

- a. Quins objectius d'aprenentatge assoliran els/les estudiants mitjançant l'activitat al fòrum?
- b. Per a què el vull introduir?
- c. Quin és el caràcter de l'activitat?

a. Quins objectius d'aprenentatge assoliran els/les estudiants mitjançant l'activitat al fòrum?

Els objectius haurien de reflectir el què ha de saber, el què ha de saber fer i com ha de saber estar l'estudiant un cop finalitzada l'activitat. Haurien de fer referència a tres tipus d'aprenentatge diferents - coneixements, procediments, i actituds, valors i normes de comportament - i precisament, per la seva diferencia hem de ser tenir molta cura en la seva formulació. Alguns exemples de cadascun d'ells són els que segueixen:

Coneixements: Reconèixer, conèixer, entendre, formular, identificar, diferenciar, clarificar,...

Habilitats i procediments: Apropar-se, reflexionar, analitzar, integrar, interpretar, relacionar,...

Actituds i valors: Mostrar obertura, adoptar una actitud crítica, esforçar-se, plantejar-se la possibilitat d'aplicar, valorar, confrontar, acceptar...

b. Per a què el vull introduir?

Per tal de donar resposta a aquesta pregunta hem d'establir una relació entre els objectius que perseguim i les finalitats de la metodologia emprada.

A grans trets, algunes de les finalitats per a les que utilitzem el fòrum són les següents:

- la contribució a l'assoliment dels coneixements propis de l'assignatura;
- la socialització i la cohesió del grup: crear un espai social, compartir informació, compartir tasques, etc.;
- la utilització de la informació: selecció d'informació, ús de recursos;
- la discussió grupal: exposar opinions, moderar, donar feedback, realitzar síntesis;
- la investigació i la construcció de coneixement: formular preguntes, investigar i explorar temes, estudiar casos;

Si es tradueix aquesta relació en allò que s'espera com a resultats d'aprenentatge dels estudiants, és a dir, què s'espera que sàpiguen, que sàpiguen fer i com s'espera que sàpiguen estar, ens estem referint a les **competències**. D'aquí que els objectius, en referència a l'espai europeu, estiguin relacionats tan directament amb competències ja que es refereixen a com els estudiants mobilitzen coneixements, habilitats, valors, etc. en un context concret per resoldre una situació determinada. Les competències, doncs, es refereixen als aspectes que cal posar en joc davant d'una situació complexa per aconseguir-ne una bona gestió.

El professorat ha de tenir molt clar quines són les competències que vol treballar i amb quin nivell d'exigència. En el context universitari les competències transversals a tots els ensenyaments i disciplines s'agrupen en *instrumentals*, *interpersonals* i *sistèmiques*¹. Entre aquestes competències, algunes de les que es poden relacionar més directament amb l'activitat dels fòrums són les següents:

COMPETÈNCIES	
Instrumentals	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Comprensió lingüística d'allò explicat, comentat o debatut en el fòrum ➤ Coneixement dels conceptes bàsics. ➤ Comprensió crítica dels textos presentats ➤ Aplicació de les idees de les teories presentades a classe a situacions pròpies ➤ Reflexió sobre el paper del professional en situacions concretes ➤ ...
Interpersonals	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Habilitats per la crítica i l'autocrítica ➤ Habilitats de treball en equip ➤ Expressió personal en la gestió de situacions complexes. ➤ Respecte a la diversitat pluridisciplinar ➤ Presa de decisions tenint en compte la diversitat d'interessos en un equip ➤ Responsabilitat professional ➤ ...
Sistèmiques	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Priorització dels objectius per temporalitzar possibles accions ➤ Organització de la informació ➤ Capacitat creativa en les propostes d'actuació ➤ ...

Si les relacionem entre sí, podem establir que un cop finalitzat el fòrum els estudiants siguin competents en els aspectes següents entre altres:

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Expressar opinions personals sobre un tema. ➤ Elaborar un treball (producte) de forma conjunta 	<p>A nivell valoratiu (importància, rellevància...); de deontologia professional; posicionaments teòrics...</p> <p>Per a equips d'estudiants. El fòrum és un altre moment o espai, virtual, que permet realitzar el treball en equip. No exclou, però, les trobades presencials.</p>
---	--

¹ Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (2005) *Libro Blanco. Título de grado en pedagogía y educación social*. Vol. 1. Madrid: ANECA

➤ Aprofundir en un contingut/tema/notícia.	Analitzar les implicacions (avantatges i desavantatges), discutir enfocaments i/o propostes de continuació...
➤ Desenvolupar l'argumentació i la capacitat de discussió grupal.	En activitats de debats, diàleg, expressió d'opinions, comparació, establiment de relacions... Justificació i fonamentació del que es comunica al fòrum.
➤ Desenvolupar alguns continguts	Centrals o d'ampliació. Amb més o menys orientació per part del professorat.
➤ Intercanviar informació, resoldre dubtes	Tot el grup-classe o dividit en equips d'estudiants. Espai virtual informal de treball sobre els continguts de l'assignatura.
➤ Elaborar conjuntament exemples, propostes de solució, ...	Tot el grup-classe o dividit en equips d'estudiants. Com a tasca específica o part d'un altre treball.
➤ Realitzar comparacions...	Aprofundir en el coneixement: conseqüències o implicacions; establiment de relacions; presa de postura i fonamentació de la mateixa...

c) Quin és el caràcter de l'activitat

En funció del paper que jugui respecte la resta d'activitats d'una assignatura i en relació a les opcions d'avaluació, un fòrum pot tenir un caràcter:

Obligatori: quan la participació és un requisit per aprovar l'assignatura.

Voluntari: quan la participació no és requisit indispensable per aprovar l'assignatura, per exemple perquè existeixen activitats alternatives, o bé perquè la participació repercuteix únicament en la millora de la qualificació global.

A MODE DE CONCLUSIÓ ÉS IMPORTANT:

1. Tenir la seguretat de que els estudiants disposen de les competències tecnològiques que els permeten participar sense problemes en el discurs.
2. Establir les normes de comportament en la comunicació.
3. Comunicar quines són les expectatives que té per al tema a debatre o sobre les activitats a fer. Aquesta és una forma de orientar les aportacions de cada estudiant.
4. Delimitar el nivell de tractament en el contingut de debat, així com el temps per tractar cada tema o subtemes emergents.
5. Reunir informació bàsica per a què els estudiants tinguin els elements suficients per iniciar el debat

2. TIPUS DE FÒRUMS

En aquest apartat ens centrem en el paper del fòrum dins l'assignatura, el tipus de discurs que s'hi pot desenvolupar i com es pot gestionar la participació dins d'aquest.

2.1. Paper dins l'assignatura.

És important que diferenciem quan el fòrum està dissenyat com a eix central de l'assignatura o bé quan el pensem com una activitat més de les que realitzaran els estudiants.

a) **Central:** Dissenyem el fòrum com la *bastida* des de la que articular els diferents moments del procés d'ensenyament i aprenentatge. Pot facilitar el treball en equip dels/les estudiants i la construcció conjunta del coneixement.

- *Aprenentatge basat en problemes (ABP)*
- *Qüestionament progressiu, construcció col·laborativa del coneixement*

b) **Complementari:** En aquest cas el fòrum és un *suport* a l'activitat docent del professorat, un altre recurs o eina. Dinamitza i estimula el treball a realitzar dins l'assignatura, permet ampliar o aprofundir en els continguts del temari, o simplement facilita la discussió asíncrona d'aspectes relacionats amb l'elaboració d'un treball en equip com a alternativa a les trobades presencials.

- *Espai de discussió sobre continguts de l'assignatura*
- *Espai de discussió per a l'organització d'un treball en equip*

2.2. Tipus de discurs

La modalitat del discurs o tipus d'interacció que s'estableix té relació amb els objectius d'aprenentatge del fòrum. Es poden distingir entre aquestes modalitats.

a) **Informatiu:** Ampliar coneixements; elaborar exemples; aplicar coneixements teòrics; comparar; relacionar; proporcionar referències, elaborar síntesis....

b) **Diàleg, debat:** Analitzar i debatre opinions diferents, notícies rellevants; plantejar interrogants; proposar alternatives; prendre decisions; arribar a acords... sense necessitat d'arribar a les mateixes conclusions

c) **Construcció col·laborativa de coneixement:** Avançar en el coneixement d'un tema i construir discurs conjuntament a partir de les aportacions i interaccions mútues des de diferents nivells (resoldre dubtes, reflexionar sobre les diferents aportacions, assegurar la comprensió...). A l'apartat d'avaluació s'exposa un procediment per basat en la **categorització de les aportacions** a partir del procés de pensament realitzat, pensat per promoure la construcció col·laborativa de coneixement i la participació reflexiva.

2.3. Gestió de la participació

Un fòrum pot implicar la participació de:

- a. Tot un grup-classe

- b. Un grup o equip de treball (generalment integrat per unes 5 persones, tot i que també pot ser més gran). En aquest cas acostumen a organitzar-se diversos fòrums simultanis.
- c. Diversos grups-classe: per exemple en el treball d'una temàtica transversal, en activitats enfocades de forma interdisciplinària o en el treball/discussió simultània d'una mateixa qüestió a diversos grups-classe.

3. ROL DEL PROFESSORAT

El rol del professorat durant l'activitat, a grans trets, el podem establir a partir de dues opcions que seguidament presentem encara que, tant o més important que això, és el criteri pel que el professorat decideix adoptar un o altre rol. Sigui quin sigui pel que opti, és imprescindible que ho comuniqui als estudiants perquè puguin entendre les seves "reaccions virtuals". Independentment de si intervé o no, haurà d'establir i comunicar el procediment de treball en relació al fòrum.

a) No intervé si no és precís.

Determina o proposa *com serà gestionat* l'espai pels/les estudiants: gestió lliure o autogestió vs. responsable(s); un únic responsable durant tota l'activitat vs. paper rotatiu... *Segueix* sistemàticament l'activitat dins del fòrum, però sense intervenir a no ser que sigui necessari (possibles errors de contingut, ús del fòrum per a uns altres fins, compliment de pautes, etc).

b) Intervé (paper actiu)

Realitza com a mínim una de les següents funcions:

1. Orienta/modera el procés: estimula, dinamitza, estableix inici i final de la tasca (debat, proposta...), recapitula... Guia el procés amb procediments establerts en moments puntuals de l'activitat, proporcionant elements clau pel desenvolupament de l'activitat, que l'estudiant necessita per a continuar treballant;
2. Pren part, participa: fa les mateixes funcions que els/les estudiants: planteja preguntes, expressa opinions, estableix relacions...
3. Realitza síntesis: sintetitza i compila el procés seguit dins el fòrum, indicant, periòdicament, el moment de la tasca en què es troba i les aportacions o elaboracions més significatives al respecte. Intervé en moments determinats de cara a la continuïtat de l'activitat

4. ROL DELS ESTUDIANTS

Abans d'iniciar l'activitat és important assumir si hi haurà rols assignats i qui els assignarà (el professorat, el grup, de forma espontània per part dels estudiants...)

a) Participant: sense tenir un rol específic.

b) Moderador: Regula l'ordre.

c) Dinamitzador: Estableix inici i final de la tasca (debat, proposta...), recapitula; estimula la participació i l'activitat al fòrum.

d) “Relator”: Sintetitza i compila el procés seguit dins el fòrum, indicant, periòdicament, el moment de la tasca en què es troba i les aportacions o elaboracions més significatives al respecte.

5. CONTINGUT I MATERIAL DE SUPORT

El contingut d'un fòrum pot ser divers i es pot nodrir o no de material de suport que permeti documentar les temàtiques abordades.

- a) **Sense material de suport:** es tracta de contingut més personal basat en experiències, opinions o idees dels propis estudiants.
- b) **Amb material de suport:** es tracta de contingut elaborat a partir de la consulta de documents, articles, pàgines web, projectes, revistes on-line, etc; aquesta documentació de suport es pot proporcionar a través de les aportacions (enllaços, arxius adjunts, etc.), o bé de forma externa al fòrum (dossiers o lectures de referència de l'assignatura).

La informació base o de referència pot provenir principalment:

Del professorat: Pot incorporar opinions, experiències, notícies, informació científica, etc. i ser ampliada pels estudiants.

Dels estudiants: Inclou tant opinions, experiències, notícies, etc. com informacions científiques o acadèmiques. Pot abastar tant la simple referència o enllaç, com la síntesi de la informació.

6. ESTRUCTURACIÓ TEMPORAL

L'estructuració temporal d'un fòrum es refereix a la durada del mateix i es poden trobar dues opcions:

a) Fòrum obert: no existeix una delimitació de la durada de l'activitat. Es tracta de fòrums que es troben oberts de forma permanent durant el desenvolupament d'una assignatura, per exemple. Generalment no responen a una única finalitat, sinó que són utilitzats per discutir diferents qüestions que van sorgint al llarg del procés, com ara el plantejament de dubtes relatius als continguts treballats.

b) Fòrum limitat: l'activitat té un inici i un final clarament establerts. En aquest cas és important decidir el temps d'execució necessari per realitzar l'activitat en funció dels objectius que ens plantejem i també del temps global de què disposem.

Podem considerar dues modalitats de fòrum limitats pel temps:

b.1 L'activitat es dissenya amb un inici i un final predefinits. En funció de l'activitat es poden establir diferents fases acotades temporalment.

b.2 El moment de finalització de l'activitat es decideix sobre la marxa* (quan es considera que s'han assolit els objectius, que s'han treballat els continguts o s'han

completat els treballs; quan es considera que s'ha esgotat la discussió iniciada, etc.)

Alguns criteris per decidir:

- Quan no s'aporten idees noves
- Quan es distancien molt les aportacions en el temps
- Quan es dona voltes a una mateixa qüestió perquè el tema s'ha esgotat
- Quan es tracten temes no relacionats amb l'objectiu
- Quan la majoria d'aportacions són simples opinions

7. ELABORACIÓ DE LES APORTACIONS

Es pot parlar de diferents formes d'elaboració de les aportacions dels estudiants en un fòrum en funció de la seva agrupació:

- a) **Individual:** cada aportació correspon a una sola persona. És la més habitual.
- b) **Per parelles:** cada aportació correspon a dues persones que treballen conjuntament.
- c) **Sub-grups o equips d'estudiants** (3-5 persones): cada aportació correspon, després de ser consensuada, a tot un equip de treball.
- d) **Grup-classe:** tot i que no és gaire freqüent, en els fòrums organitzats entre diferents grups- classe, cada aportació pot correspondre a tot un grup. Per exemple, una persona o varies poden assumir la representació i realitzar aportacions en nom de tots els membres d'un grup-classe, després de posar-se en comú les qüestions tractades.

8. AVALUACIÓ DELS APRENTATGES

8.1. Valor dins de l'assignatura

L'activitat al fòrum pot ser puntuable o no dins de l'avaluació, i es poden desenvolupar fòrums que no són puntuables però són d'utilitat per a l'assignatura com per exemple els fòrums de dubtes i consultes o els d'aportacions lliures.

En el cas dels fòrums puntuables, el valor o pes de l'activitat de fòrum dins l'assignatura pot variar en funció de si es tracta:

- a) D'una **activitat obligatòria o voluntària**.
- b) D'una única activitat d'avaluació o forma part d'un conjunt d'activitats. És recomanable combinar-lo amb altres activitats o instruments.
- c) D'un únic fòrum o d'una sèrie.

En qualsevol cas, cal indicar clarament als/les estudiants el percentatge de la nota que representa l'activitat de fòrum respecte l'avaluació global de l'assignatura, abans de començar l'activitat del fòrum. Si es tracta d'un conjunt de fòrums, cal tenir en compte el pes relatiu de cada un, la seva mida en octets d'informació (bytes). En aquest cas, si es

considera necessari, es pot introduir un primer fòrum d'entrenament, amb caràcter voluntari o obligatori, i amb un percentatge en l'avaluació global menor.

8.2. Tipus d'avaluació

Podem distingir tres tipus d'avaluació en funció de l'objecte d'avaluació que prenen en consideració:

a) Quantitativa: només es tenen en compte criteris quantificables, tals com el nombre d'aportacions, la seva mida en octets d'informació (bytes), la periodicitat o la regularitat de les mateixes, el nombre d'aportacions llegides, el temps de connexió al fòrum, etc. Considerem que en la majoria d'ocasions no és recomanable utilitzar-la com a únic criteri.

b) Qualitativa: es té en compte bàsicament el contingut de les aportacions i amb aquest la seva repercussió, tant pel que fa a la construcció de coneixement a través de la discussió, com a aspectes de la dinàmica dins del fòrum. Aporta informació de gran valor per a l'avaluació, però implica una major inversió de temps per part del professorat.

c) Ambdós tipus: combinació (total o parcial) de criteris qualitatius i quantitatius. Pot ser la més indicada per a aquesta activitat, i és la que generalment implica més inversió de temps pel professorat de totes tres modalitats d'avaluació.

8.3. Components de l'avaluació

Els components de l'avaluació variaran en funció de si es realitza una avaluació de tipus quantitatiu o qualitatiu.

L'**avaluació quantitativa** acostuma a utilitzar com a components fonamentals:

- a) El **nombre d'aportacions**: pot ser lliure o preestablert des de l'inici a través de la indicació d'un nombre mínim necessari per superar l'activitat. També pot interessar establir un nombre màxim per evitar la multiplicació d'aportacions sense gaire contingut.
- b) La **periodicitat o regularitat** de les mateixes: acostuma a establir-se una comptabilització de les aportacions en relació a la seqüència o fases de l'activitat (per exemple, nombre d'aportacions en el període d'inici, de desenvolupament i de cloenda o conclusió del fòrum).
- c) El **nombre d'aportacions llegides**: es parteix de la base que la lectura és condició necessària per a una correcta participació i per tant, a més aportacions llegides, més qualitat en les aportacions i més possibilitats d'aprenentatge.
- d) El **nombre de referències** realitzades a aportacions prèvies. La connexió de les aportacions realitzades amb les aportacions prèvies d'altres companys, a partir de la seva lectura és condició del diàleg i garanteix un major aprofundiment en els continguts tractats.
- e) El **temps de connexió al fòrum**: recomanem tenir-lo en compte únicament com a component orientatiu o addicional.

- f) La **mida en octets** d'informació (bytes).

L'**avaluació qualitativa** és pot basar en els següents components a partir del contingut de les aportacions:

- a) **Rol dels estudiants:** a banda del rol general de participants, els estudiants poden assumir diferents funcions, ja sigui de forma espontània o per indicació del professorat (per exemple, dins d'un grup de treball es poden distribuir internament les diferents funcions entre els membres del grup).
- Moderador.
 - Dinamitzador.
 - Relator.

En qualsevol dels casos, s'ha d'especificar el valor de l'avaluació pel fet de desenvolupar cada funció i segons com s'hagi fet, d'acord amb les orientacions proporcionades al respecte.

- b) **Tipus d'aportacions:** les aportacions es poden categoritzar en funció del seu procés d'elaboració, a través d'uns indicadors d'avaluació que anomenem categories. Es tracta d'identificar cada aportació basant-se en el procés de raonament implícit, o bé en la finalitat d'aquesta, tenint en compte que cada aportació pot contenir nuclis de contingut relacionats amb diverses categories. Alguns exemples de categories que es poden establir i utilitzar com a indicadors d'avaluació són les següents:

1. (AO) Aspectes organitzatius:

Propostes relacionades amb la organització de la discussió, fases y passes a donar...

2. (PS) * Peticions de suport:

Preguntes senzilles, sense massa elaboració de la informació

3. (AC) ** Ajudes a companys/es: ... (veure categoria 9)

Ajudes o respostes elaborades a peticions de companys/es, a dubtes que han formulat, etc. Amb argumentació i aportant informació

4. (NI) ** Nova informació:

Afegit nova informació que abans no hi era; pot ser a partir de copiar y enganxar definicions o textos, però sempre comentant-los i justificant el perquè de l'aportació (veure categories 10 i 12)

5. (RP) ** Reflexió personalitzada i argumentada:

S'introdueixen elements per seguir pensant a partir d'experiències o situacions personals; suposa argumentar y donar raons (veure categoria 13)

6. (HN) * Hipòtesis nova:**

S'ha elaborat una nova hipòtesis a partir de la informació prèvia o, eventualment, a partir de informació nova (en aquest cas, etiquetar també como NI: "nova informació")

7. (PE/NV) * Preguntes elaborades noves vies per avançar:**

No només preguntes senzilles o peticiones elementals d'ajuda. Suposa un alt grau d'elaboració i construcció

8. (SI) * Síntesis/elaboració d' informació:**

Sintetitzar informació produïda en el debat i/o elaborar mes el discurs amb la informació preexistent.

9. (RS) * Respostes senzilles:

A preguntes o peticions formulades pels companys/es

10. (UC) * Uso de conceptes:

S'utilitzen conceptes de l'assignatura com eines per analitzar o debatre. Un * cada cop que s'introdueixi un concepte diferent.

11. (REP) ** Rèplica:

Comentaris argumentats expressant desacords o proposant matisacions importants a un missatge.

12. (REF) ½* Referències d'ampliació:

Direccions Web, llibres, etc. per ampliar la informació, sense resumir el contingut ni justificar perquè son interessants.

13. (OP) * Opinió personal:

S'introdueixen propostes poc justificades o argumentades, amb components de creença, però no especialment lligades a experiències personals.

14. (O) Altres:

Altres aportacions no llistades (informeu al professorat)

A cada una d'aquestes categories se li pot atribuir un valor en funció del grau de complexitat que implica (en aquest cas es representa a través del nombre d'asteriscs indicats).

Hi ha contextos en que és més adequat que el nombre i tipus de categories siguin especificades pel professorat en una llista semi tancada (per ajustar-la, per exemple, a les competències que es vulgui treballar amb l'assignatura). I en altres casos, esdevé més interessant que siguin els propis estudiants els qui categoritzin les pròpies aportacions després d'elaborar-les, de manera que prenguin consciència del seu propi procés de pensament en la construcció del coneixement, de la qualitat del contingut i de com es valorarà la seva participació. Posteriorment, el professorat ho revisarà per tal d'avaluar la seva participació. Això implica que la definició de les categories ha de ser molt clara i amb un significat unívoc per a tots els participants. Per aconseguir això, és necessari consensuar el significat d'aquestes i establir un període de prova per a la seva utilització: el més

recomanable és fer un fòrum d'entrenament limitat en el temps i després comentar les confusions més freqüents en l'ús de categories.

L'**avaluació mixta** implica la consideració de components quantitatius en combinació amb d'altres qualitatius. Alguns exemples en aquesta línia es poden trobar als treballs:

- *Estimulación y evaluación del aprendizaje 'experiencial-reflexivo' del alumnado mediante la formulación explícita del tipo de contribuciones*. Proyecto de Innovación Docente para el Postgrado de Especialización en Docencia Universitaria (ICE– UB). <http://gclub.ub.es/dl55/>
- New Method Using Wikis and Forums to Evaluate Individual Contributions in Cooperative Work while Promoting Experiential Learning: Results from Preliminary Experience. *International Symposium on Wikis. Wikis at Work in the World: Open, Organic, Participatory Media for the 21st Century*. October 21-23, 2007. Montréal, Québec, Canada. http://www.wikisym.org/ws2007/_publish/dePetro_WikiSym2007_ContributionsInCooperativeWork.pdf

9. ALGUNES RECOMANACIONS PRÀCTIQUES

Per facilitar la interacció i el desenvolupament del fòrum es convenient tenir en compte:

1. Animar el debat amb comentaris o qüestions estimulants que propiciïn, incitin o suggereixin respostes (dins del fòrum, si s'hi intervé, o dins les sessions de classe, si només en realitza el seguiment).
2. Assegurar-se de llegir i tenir en compte les aportacions anteriors abans d'elaborar la pròpia.
3. Respondre amb regularitat als participants per mantenir viva la conversa (en cas de què el professorat intervingui dins del fòrum).
4. Recolzar les aportacions i exposicions clau que promoguin la discussió i la construcció de coneixement.
5. Utilitzar els missatges escrits amb anterioritat com a referència o antecedents per donar suport a futures aportacions.
6. Estimular les converses amb temes rellevants i interessants, permetent que emergeixin subtemes que hi donin continuïtat.
7. Reduir el nombre de missatges generats a cada fòrum temàtic mitjançant resums (no necessàriament els ha de realitzar el professorat sinó que poden ser encarregats als estudiants)
8. Evitar el domini de la discussió per part d'una persona o grup.

9. Concloure les converses abans de que s'esgotin o morin per avorrimet.
10. Trobar el fil conductor en la discussió, construir, recapitular i presentar idees constantment.

11. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (2005) *Libro Blanco. Título de grado en pedagogía y educación social*. Vol. 1. Madrid: ANECA [En línia: <http://www.aneca.es/activin/docs/libroboanco_pedagogial2_0305.pdf>] [Data de consulta: novembre de 2007]:

De Pedro, Xavier (2006) *Estimulación y evaluación del aprendizaje 'experiencial-reflexivo' del alumnado mediante la formulación explícita del tipo de contribuciones*. Proyecto de Innovación Docente para el Postgrado de Especialización en Docencia Universitaria (ICE-UB). [En línia: <<http://gclub.ub.es/dl55/>>] [Data de consulta: novembre de 2007]:

De Pedro, Xavier (2007) New Method Using Wikis and Forums to Evaluate Individual Contributions in Cooperative Work while Promoting Experiential Learning: Results from Preliminary Experience. *International Symposium on Wikis. Wikis at Work in the World: Open, Organic, Participatory Media for the 21st Century*. October 21-23, 2007. Montréal, Québec, Canada. [En línia: <http://www.wikisym.org/ws2007/_publish/dePetro_WikiSym2007_ContributionsInCooperativeWork.pdf>] [Data de consulta: novembre de 2007]